

ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ З ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Сич Р.В.

Національна академія

Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Досліджено проблему формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін. Першою такою умовою визначено моделювання спеціальних навчальних ситуацій, спрямованих на усвідомлення значущості умінь з особистої безпеки для здійснення оперативно-службової діяльності. Другою – забезпечення безперервності та поетапності формування умінь з особистої безпеки. Третьою – використання потенційних можливостей навчальної дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» як «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки та актуалізація міждисциплінарної інтеграції дисциплін. Визначення педагогічних умов дає змогу конкретизувати сутність і специфіку організації досліджуваного процесу у вищому військовому навчальному закладі.

Ключові слова: уміння з особистої безпеки, майбутні офіцери-прикордонники, навчальні дисципліни, професійно-орієнтовані дисципліни, методи навчання.

Постановка проблеми. Сучасна військова освіта покликана створити таку комплексну систему підготовки фахівців, яка на основі теоретичних і практичних надбань педагогічної науки забезпечить підготовку офіцерських кадрів, здатних діяти професійно у будь-яких ситуаціях. Проблема забезпечення особистої безпеки прикордонників стоїть дуже гостро. Розв'язання цієї проблеми у великій мірі залежить від самих прикордонників: їхньої фізичної і теоретичної невідповідності, байдужості до себе і своїх колег, легковажного ставлення до можливої небезпеки, невміння прийняти вірне рішення в скрутній ситуації, та невміння протидіяти противнику в складних ситуаціях призводить до небажаних наслідків.

Проаналізувавши стан справ у діяльності прикордонної служби, а також виходячи з актуальності цієї проблеми в сучасних умовах постає необхідність визначення педагогічних умов формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці з дослідження окремих аспектів цієї проблеми належать таким науковцям, як В. Андросюк (сутність безпеки у службовій діяльності) [1], В. Дияк (економічні уміння) [2], О. Слівінський, А. Чудик (фізичні уміння) [3], О. Торічний (військово-спеціальні уміння) [4], К. Тушко (фінансово-економічні уміння) [5] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Але в прямій постановці питання визначення та обґрунтування педагогічних умов формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників не була досі предметом детального вивчення. Вказані обставини обумовлюють актуальність даної статті.

Метою статті є визначення та обґрунтування педагогічних умов формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Вирішуючи це завдання ми враховували науковий підхід І. Зязюна [6], стосовно того, що слід організовувати

освітній процес професійної підготовки курсантів як динамічне системне утворення, обсяг і глибина якого, в основному, визначаються його інформаційними потребами, що спрямовані на освітню сферу. Постійна персоніфікація висхідного базового змісту й учіння в індивідуально-пошуковому режимі підпорядковані логіці формування курсанта як суб'єкта професійної життєдіяльності. У міру учіння курсант бере участь у процесі модифікації змісту власної професійної підготовки на рівні опанування теоретичних знань та практичних умінь щодо доцільності, логіки та способів реалізації своєї професійної діяльності [6]. Сутність зазначеного індивідуально-креативного підходу в контексті нашого дослідження полягає в: орієнтації процесу формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників на самореалізацію останніх в професійній сфері; креативно-пошуковому характері освітнього процесу, де майбутні офіцери-прикордонники стають активними співучасниками змісту процесу формування умінь з особистої безпеки.

Існують різні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови». На думку А.В. Єлисеєвої, педагогічні умови – це взаємопов'язана сукупність внутрішніх параметрів і зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечує високу результативність навчально-виховного процесу та відповідає психолого-педагогічному критерію оптимальності. Вони є результатом цілеспрямованого відбору і застосування елементів змісту, методів та форм розвитку особистості для досягнення певної мети [7, с. 45].

Педагогічними умовами О. Рассолова називає обставини, в яких відбувається досліджуваний процес і які суттєво впливають на його перебіг та результативність [8, с. 114].

Дещо інший погляд на педагогічні умови має Л. Петровська, яка вважає, що розвиток людини детермінований внутрішніми і зовнішніми умовами. До внутрішніх умов вона відносить фізіологічні та психічні властивості організму. Зовнішні умови – це оточення людини, середовище, в якому вона живе і розвивається. У процесі взаємодії із зовнішнім середовищем змінюється внутрішня

сутність людини, формуються нові взаємини, що в свою чергу приводять до змін. У процесі освіти, що складається з навчання, виховання та розвитку, створюються педагогічні умови, що визначають подальший розвиток особистості [9].

Результати експертного опитування надали можливість визначити такі педагогічні умови формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін:

моделювання спеціальних навчальних ситуацій, спрямованих на усвідомлення значущості умінь з особистої безпеки для здійснення оперативно-службової діяльності;

забезпечення безперервності та поетапності формування умінь з особистої безпеки;

використання потенційних можливостей навчальної дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» як «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки та актуалізація міждисциплінарної інтеграції дисциплін.

Зупинимось детальніше на визначених педагогічних умовах. Перша з них – моделювання спеціальних навчальних ситуацій, спрямованих на усвідомлення значущості умінь з особистої безпеки для здійснення оперативно-службової діяльності, реалізація якої сприяє формуванню умінь з особистої безпеки, переважно, за мотиваційно-спонукальним критерієм. В контексті нашого дослідження принципової значущості набуває наукова позиція Н. Беньковської, яка зазначає, що поглибленню мотивації професійного становлення майбутніх фахівців та формування професійних якостей сприяє занурення студентів до професійної діяльності за допомогою імітації ситуацій професійної взаємодії з метою ефективного вирішення професійних завдань [10, с. 85]. Розмаїття імітаційних форм роботи може бути представлено комплексом спеціальних навчальних ситуацій, моделювання яких забезпечує певну мету.

Необхідним є грамотне поєднання теоретичної та практичної складової у змісті професійно-орієнтованих дисциплін, оскільки досвід діяльності щодо застосування умінь з особистої безпеки можливо передати лише під час особистого включення курсантів у практичну діяльність. З метою забезпечення цієї умови було створено навчальні професійні ситуації, наближені до реальних, що потребують від майбутнього офіцера-прикордонника використання його умінь з особистої безпеки. Ці ситуації мали творчий характер, тому, розробляючи їх, ми враховували наукову позицію І. Малецької щодо створення аналогічних професійно-педагогічних ситуацій. Учена звертає увагу, щоб у цих завданнях містився опис конкретних професійних проблемних ситуацій, які спонукають до пошуку рішення за відсутності готового алгоритму [11, с. 100]. Аналогічно майбутнім офіцерам було необхідно оцінювати ситуації, виокремлювати протиріччя, запропоновувати можливі способи і засоби їх розв'язання, вибравши з них найоптимальніший для даних умов варіант. Особливістю творчого завдання є те, що в ньому міститься не єдино правильне рішення, а кілька можливих варіантів. Це розвивало в студентів інтуїцію. Здатність до перетворень, уяву, інтелект, образність та гнуч-

кість мислення, кмітливість, дотепність до перетворень, здатність до аналізу та синтезу, прагнення до відкриттів, експериментування. Все це враховувалось при створенні навчальних професійних ситуацій, наближених до реальних, що потребують від майбутнього офіцера-прикордонника використання його умінь з особистої безпеки. Більше того, оскільки до умінь з особистої безпеки розуміються нами як надважливий фактор безпечної професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників, формування цих умінь відбувається, як під час вивчення професійно орієнтованих дисциплін, так і в позанавчальний час (заходи наукової, спортивно-масової, виховної роботи тощо).

Відомо, що освітній потенціал навчальних дисциплін значно поширюється за умови введення активних методів навчання. До активних методів навчання відносять ігрові (інсценування, ділові ігри) та неігрові імітаційні (аналіз конкретної ситуації, мозкова атака, круглий стіл, тренінг) методи. Активні методи навчання виконують гармонізуючу функцію впливу як на формування умінь з особистої безпеки, так і на свідомість курсанта загалом.

Наступна педагогічна умова – забезпечення безперервності та поетапності формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Так, О. Торічний наголошує на необхідності урахування під час формування у курсантів належного рівня військово-спеціальної компетентності таких етапів:

перехід від загальної методології до конеретної методики;

зміна абстрактного уявлення про реальності професійної діяльності офіцера-прикордонника на конкретне ознайомлення з різноманітністю їх форм;

поєднання цілісного бачення професії та її окремих структурних компонентів;

взаємозв'язок принципів навчання і виховання до реальної педагогічної дії, зумовленої цими принципами [12, с. 179].

Ми погоджуємося з А. Чудиком, який, вивчаючи підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу в процесі оперативно-службової діяльності, з урахуванням того, що досліджуваний процес є тривалим, навчання відповідних прийомів і дій потребує скоординованого практичного тренування, пропонує організувати роботу впродовж декількох етапів, яким відповідають відповідні організаційні форми підготовки: навчальний, спортивний, тактичний. Етапність, на думку дослідника, стосується і використання відповідних форм занять [13, с. 11–12].

У результаті аналізу наукових праць [1–4], враховуючи специфіку оперативно-службових завдань, рівень підготовки персоналу ДПСУ, наявність і стан навчально-матеріальної бази, дотримання заходів безпеки, застосування сучасних методик навчання формування умінь з особистої безпеки може здійснюватися за етапами (модулями), які відповідають курсу навчання курсантів.

Метою вивчення навчальної дисципліни на першому курсі (модуль № 1) є: вивчення теоретичних положень основ особистої безпеки при

виконанні оперативно-службових завдань прикордонниками, правил і процедури застосування засобів фізичного впливу, спеціальних засобів, зброї згідно чинного законодавства та відомчими інструкціями; формування індивідуальних базових навичок самозахисту, порядку застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї; на конкретних прикладах ознайомити курсантів із причинами загибелі, травмувань прикордонників та правоохоронців інших силових відомств України, та інших держав під час виконання ними своїх службових обов'язків.

Одержання базових умінь та навичок з: оборонної тактики – використання принципів контакту/прикриття; заходів фізичного впливу; питань бойової експлуатації та навиків поведінки зі зброєю на основних принципах оборонної тактики; службово-прикладних стрілецьких тренувань за сценаріями ситуативних завдань – комплексного вміння бойової роботи зі зброєю на певних умовах та з урахуванням умов, що склалися.

Метою вивчення навчальної дисципліни на другому курсі (модуль № 2) є: засвоєння знань з: теорії основ балістики цілі (дії кулі на ціль); бойової ефективності застосування короткоствольної зброї у вогневому протистоянні; методів приховування зброї і виявлення місця розміщення його у порушника; методів і технік стрільби; особливостями стрільби у складних умовах; основ спостереження і організації взаємодії у складі прикордонного наряду. Формування базових навичок тактики самозахисту при роботі у парі, порядку застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї.

Одержання умінь та навичок з: оборонної тактики – протидія від захоплення зброї, застосування спеціальних засобів, прийоми індивідуальної тактики під час огляду особистих речей порушників, огляд будівель та приміщень, вхід у будівлі та техніка огляду; заходів фізичного впливу – повалення противника з метою протидії від захоплення зброї; основ ведення вогневого поєдинку – пересування, відходи з директриси стрільби, зміна вогневих позицій, перенесення напрямку стрільби, стрільба на різних рівнях, використання укриттів; з основ бойової акробатики.

Метою вивчення навчальної дисципліни на третьому курсі (модуль № 3) є: засвоєння знань особистої безпеки персоналу ДПСУ та членів їх сімей у складних криміногенних ситуаціях, надзвичайних ситуаціях побутового, воєнного та природного характеру. Формування базових навичок тактики самозахисту при роботі у групі, порядку застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї.

Одержання умінь та навичок з: оборонної тактики та тактики дій прикордонних підрозділів шляхом самостійного розв'язання ситуативних завдань із оперативно-службової діяльності в різних умовах обстановки; службово-прикладних стрілецьких тренувань за сценаріями ситуативних завдань – комплексного вміння бойової роботи зі зброєю на певних умовах та з урахуванням умов, що склалися.

Метою вивчення навчальної дисципліни на четвертому курсі (модуль № 4) є: закріплення знань та умінь з особистої безпеки та застосування сили при виконанні оперативно-службових завдань за

будь-яких обставин. Формування базових навичок самозахисту у позаслужбовий час.

Одержання умінь та навичок з: оборонної тактики та тактики дій прикордонних підрозділів шляхом самостійного розв'язання ситуативних завдань в різних умовах із оперативно-службової діяльності; службово-прикладних стрілецьких тренувань за сценаріями ситуативних завдань – комплексного вміння бойової роботи зі зброєю на певних умовах та з урахуванням умов, що склалися.

Ознайомлення з: загальними закономірностями розвитку конфліктних ситуацій (суперечок), масових безпорядків і групових порушень громадського порядку і належними діями в подібних ситуаціях; знаннями і навичками, що дозволяють оцінити стан потерпілого, його тілесні ушкодження і можливі ускладнення, а також порядком надання першої медичної допомоги. Підсумковий контроль проводиться в кінці навчання у формі комплексного екзамену.

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами академії полягає у тому, що вивчаючи навчальну дисципліну, заняття з предмету «Особиста безпека та застосування сили» базуються на отриманих знаннях умінь та навичках, що вивчалися з дисциплін «Загальна тактика», «Основи охорони державного кордону», «Служба прикордонних нарядів у пунктах пропуску через державний кордон». Отримані знання, вміння та навички з дисципліни також можуть використовуватися у подальшому вивченні дисциплін «Охорона Державного кордону в різних умовах», «Управління прикордонним підрозділом» та «Технічні засоби охорони кордону».

Вивчення навчальної дисципліни завершується проведенням комплексного екзамену. До екзамену допускаються курсанти, які склали всі модулі, всі види завдань, передбачених програмою.

Модульний контроль проводиться на останньому занятті з модуля у формі контрольно-перевірочного заняття. Оцінка та кількість балів за модуль визначається у відповідності з таблицею індивідуальної оцінки знань курсанта та заноситься до відомості модульного контролю та журналу обліку навчальних занять.

Впровадження методики формування у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь з особистої безпеки відбувається поетапно протягом усього періоду їх навчання в академії. Кожен наступний етап взаємопов'язаний з попереднім. Зміст та складність змодельованих спеціальних навчальних ситуацій залежать від етапу формування умінь з особистої безпеки.

Використання потенційних можливостей навчальної дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» як «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки та актуалізація міждисциплінарної інтеграції дисциплін – ще одна педагогічна умова.

Навчальна дисципліна «Особиста безпека та застосування сили» відрізняється тим, що вона є однією з основних навчальних дисциплін у загальній системі навчання та виховання курсантів в академії. Теоретична підготовка курсантів здійснюється під час проведення лекцій, групових занять, індивідуальної та самостійної роботи. Практична складова реалізується шляхом

розв'язання ситуаційних задач за прикордонними сценаріями реалістичних ситуацій оперативно-службової діяльності підрозділів органу охорони кордону. Особливістю методики формування у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь з особистої безпеки є те, що її впровадження відбувається, як під час вивчення дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» (яка у цьому випадку є «базовою» для формування умінь з особистої безпеки), так і під час вивчення інших професійно орієнтованих дисциплін. Зміст цих дисциплін доповнює, розширює, деталізує потенційні можливості «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки. Оскільки йдеться про вивчення професійно орієнтованих дисциплін, слід зазначити, що це за дисципліни. Курсанти-прикордонники навчаються за різними напрямками підготовки: «правознавство», «філологія», «охорона та захист державного кордону», «автомобільний транспорт». Перелік професійно орієнтованих дисциплін за кожним із цих напрямів складається із дисциплін циклу професійної та практичної підготовки (нормативні навчальні дисципліни, що відрізняються для кожного напрямку) та циклу дисциплін військово-професійного спрямування (вибіркові навчальні дисципліни – самостійного вибору навчального закладу – подібні для усіх напрямів). Таким чином, міждисциплінарні зв'язки ми налагоджували і зміцнювали шляхом забезпечення послідовності вивчення дисциплін згідно з навчальним планом; безперервності формування практичних умінь і навичок на транспозиційній основі; єдності підходів до формування готовності до професійної діяльності майбутнього офіцера-прикордонника; систематизації та узагальнення знань та умінь, набутих під час військового стажування в підрозділах органів охорони державного кордону; формування професійної рефлексії, а також навичок військово-професійного прогнозування й аналізу ситуації.

Водночас, досвід практичної діяльності, аналіз відгуків на випускників академії свідчить, що різні навчальні дисципліни в академії, навіть серед професійно орієнтованих, мають неоднакові можливості впливати на формування умінь з особистої безпеки. Тому в освітньому процесі слід враховувати наведену раніше класифікацію цих умінь, а також такі механізми впливу на майбутніх офіцерів-прикордонників: розуміння фактів, явищ, подій; засвоєння та вироблення позитивного ставлення до засвоєного, впевненості в його істинності; синтез інтелектуальних, емоційних, вольових і мотиваційних процесів, перетворення у стійке утворення якості (наприклад, виховання у кожного курсанта інтересу до прикордонної служби досягається шляхом вироблення правильного уявлення про суспільну значущість, зміст і функції цієї служби, про закономірності її розвитку; формування переконання у своїй професійній придатності, розуміння необхідності засвоєння всіх дисциплін навчального плану; вироблення необхідності відслідковувати приклади у діяльності кращих фахівців; уміння спрямовувати свою самоосвіту).

Першим кроком до організації передбачених заходів, на нашу думку, є з'ясування ролі окремих навчальних дисциплін у процесі фор-

мування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників, а саме про неоднакові навчально-виховні можливості, навіть серед професійно орієнтованих дисциплін, впливати на формування цих умінь. Як свідчать результати дослідження, роль кожної окремої навчальної дисципліни з циклу професійно орієнтованих у формуванні умінь з особистої безпеки визначається її змістом, метою та завданнями. Виходячи з цього, ми визначили роль навчальної дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» (ОБЗС) як «базової» для формування умінь з особистої безпеки. Це є одна з основних навчальних дисциплін у загальній системі навчання та виховання курсантів в академії. Зміст інших професійно орієнтованих дисциплін доповнює, розширює, деталізує потенційні можливості «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки.

Завдання «ОБЗС» підтверджують її роль як «базової» навчальної дисципліни у процесі формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників. Міждисциплінарні зв'язки ми налагоджували і зміцнювали шляхом забезпечення послідовності вивчення дисциплін згідно з навчальним планом; безперервності формування практичних умінь і навичок на транспозиційній основі; єдності підходів до формування готовності до професійної діяльності майбутнього офіцера-прикордонника; систематизації та узагальнення знань та умінь, набутих під час військового стажування в підрозділах органів охорони державного кордону; формування професійної рефлексії, а також навичок військово-професійного прогнозування й аналізу ситуації з урахуванням положень особистої безпеки. Забезпечення реалізації такої педагогічної умови як актуалізація міждисциплінарної інтеграції дисциплін сприяло формуванню умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників, переважно, за результативно-перспективним критерієм.

Вибудовуючи методику формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників на міждисциплінарному рівні, ми на основі теоретико-експериментальних досліджень дійшли висновку про потребу врахування інтегративних тенденцій не лише під час вивчення професійно орієнтованих дисциплін, але й про необхідність і можливість інтеграції різних видів діяльності курсантів для реалізації поставлених нами завдань.

Використання міждисциплінарного підходу в нашому дослідженні засноване на потребі інтеграції професійно орієнтованих знань та умінь курсантів у процесі формування їх умінь з особистої безпеки. На підставі аналізу праць науковців доходимо висновку, що оскільки витоки міждисциплінарної освіти знаходяться всередині навчального процесу, встановлення зв'язків між дисциплінами циклу професійно орієнтованих є необхідним чинником для формування умінь з особистої безпеки.

Окрім цього, міждисциплінарна основа формування в курсантів умінь з особистої безпеки зумовлена сутністю категорій «особиста безпека», «уміння з особистої безпеки», їх багатокомпонентністю, багатоаспектністю цілей формування цих умінь, а також розумінням нами умінь з особистої

безпеки як структурного елементу професійних умінь майбутніх офіцерів-прикордонників.

Міждисциплінарний підхід у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін дозволяє ураховувати наявні у психолого-педагогічній науці дослідницькі напрацювання щодо формування різних видів професійних умінь; комплексно, на основі знань, набутих в результаті вивчення низки навчальних дисциплін, підійти до формування в курсантів умінь з особистої безпеки. Застосовуючи міждисциплінарний підхід у процесі формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників, нами забезпечено міцність та глибину цих умінь, більш високий рівень сформованості в курсантів професійних навичок, отже, досягаємо вищого рівня в оволодінні вміннями з особистої безпеки, тобто майстерності з особистої безпеки.

Висновки і пропозиції. Отже, за результатами аналізу науково-педагогічної літератури,

експертного опитування виділяємо такі педагогічні умови формування умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: моделювання спеціальних навчальних ситуацій, спрямованих на усвідомлення значущості умінь з особистої безпеки для здійснення оперативно-службової діяльності; забезпечення безперервності та поетапності формування умінь з особистої безпеки; використання потенційних можливостей навчальної дисципліни «Особиста безпека та застосування сили» як «базової» дисципліни щодо формування умінь з особистої безпеки та актуалізація міждисциплінарної інтеграції дисциплін. Визначення педагогічних умов дає змогу конкретизувати сутність і специфіку організації досліджуваного процесу у вищому військовому навчальному закладі. Цей напрямок є перспективним напрямком подальших наукових пошуків з проблеми.

Список літератури:

1. Андросюк В. Г. Методологічні засади розробки професіограм та кваліфікаційних характеристик / В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко, Г. О. Юхновець // Науковий вісник Української академії внутрішніх справ. – 1996. – № 1. – С. 26–34.
2. Дияк В. В. Особливості соціально-економічної підготовки як складової фахової підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників / В. В. Дияк // Збірник наукових праць № 68. Серія: педагогічні та психологічні науки / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2013. – С. 76–85.
3. Слівінський О. Я., Чудик А. Фізичне виховання як один із основних факторів, що впливають на формування військово-професійної готовності у майбутніх офіцерів-прикордонників / О. Я. Слівінський, А. В. Чудик // Збірник наукових праць № 68. Серія: педагогічні та психологічні науки / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2013. – С. 230–239.
4. Торічний О. В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання: монографія / О. В. Торічний. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. – 536 с.
5. Тушко К. Ю. Педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / К. Ю. Тушко. – Хмельницький, 2008. – 20 с.
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти [Електронний ресурс] / І. А. Зязюн. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7596/97/>.
7. Елисеева А. В. Формирование и развитие нравственно-эстетической культуры школьников: дисс. ... кандидата пед. наук: 13.00.01 / Елисеева Алла Васильевна. – Саратов, 1996. – 182 с.
8. Рассолова Е. А. Системный подход к правовому воспитанию старшеклассников во внеучебной деятельности: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.01 / Рассолова Елена Александровна. – М., 2007. – 185 с.
9. Петровская Л. А. Компетентность в общении: социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М., 1989.
10. Беньковська Н. Б. Формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи у процесі фахової підготовки: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Беньковська Наталя Борисівна. – Одеса, 2015. – 225 с.
11. Малецька І. В. Формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів-філологів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. В. Малецька. – Хмельницький, 2014. – 229 с.
12. Торічний О. В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання: монографія / О. В. Торічний. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. – 536 с.
13. Чудик А. В. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу в процесі оперативно-службової діяльності автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / А. В. Чудик. – Хмельницький, 2015. – 20 с.

Сыч Р.В.

Национальная академия

Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого

ОБОСНОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ФОРМИРОВАНИЯ УМЕНИЙ ПО ЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ-ПОГРАНИЧНИКОВ

Аннотация

Исследована проблема формирования умений по личной безопасности будущих офицеров-пограничников. Определены и обоснованы педагогические условия формирования умений по личной безопасности будущих офицеров-пограничников в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин. Первым таким условием определено моделирование специальных учебных ситуаций, направленных на осознание значимости умений по личной безопасности для осуществления оперативно-служебной деятельности. Вторым – обеспечение непрерывности и поэтапности формирования умений по личной безопасности. Третьим – использование потенциальных возможностей учебной дисциплины «Личная безопасность и применение силы» как «базовой» дисциплины по формированию умений по личной безопасности и актуализация междисциплинарной интеграции дисциплин. Определение педагогических условий позволяет конкретизировать сущность и специфику организации исследуемого процесса в высшем военном учебном заведении.

Ключевые слова: умения по личной безопасности, будущие офицеры-пограничники, учебные, дисциплины, профессионально-ориентированные дисциплины, методы обучения.

Sych R.V.

National Academy of State Border

Service of Ukraine Bohdan Khmelnytsky

BACKGROUND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION PERSONAL SECURITY SKILLS OF FUTURE OFFICERS, BORDER GUARDS

Summary

The problem of formation of skills of future personal security officers of border guards. Determined and pedagogical conditions of formation of abilities of future personal security officers, border guards in the study of professionally oriented disciplines. The first such condition is defined modeling specific learning situations aimed at awareness of the importance of personal safety skills to carry out operational performance. The second – ensuring the continuity and the gradual formation of skills of personal safety. The third – the use of potential discipline «Personal safety and the use of force» as «basic» courses on forming skills of personal safety and updating interdisciplinary integration of disciplines. Definition of pedagogical conditions allows you to specify the nature and specifics of the process under study in higher military educational institution.

Keywords: the ability of personal security, future officers, border guards, training courses, professional-oriented disciplines, teaching methods.